

Więzi rodzinne

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

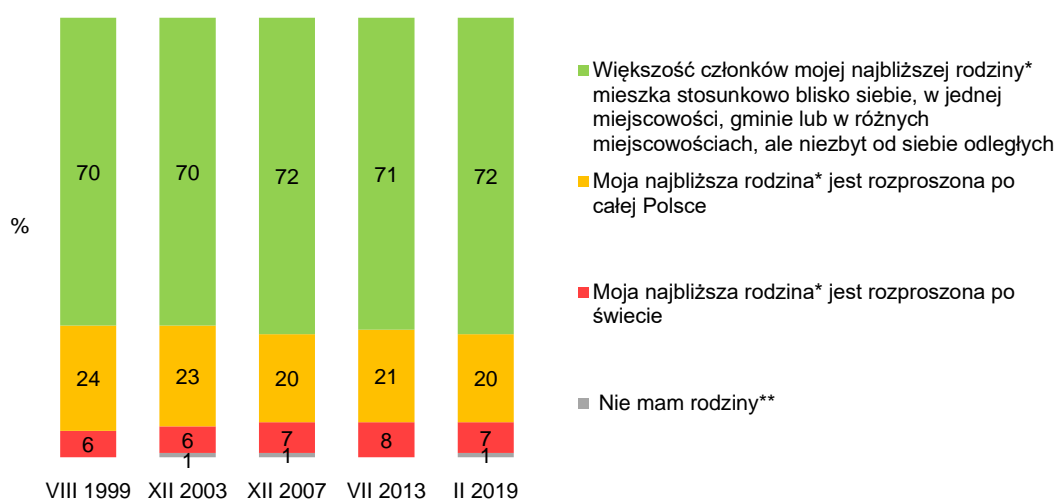
W jednym z tegorocznych sondaży¹ sprawdziliśmy, jak silnie Polacy są związani ze swoimi rodzinami. Pytaliśmy przede wszystkim o częstotliwość spotkań z bliskimi osobami oraz o okazje, które do nich skłaniają. Interesował nas także dystans terytorialny, który dzieli członków rodzin.

DYSTANS

Ponad siedmiu na dziesięciu badanych (72%) deklaruje, że większość członków ich najbliższej rodziny mieszka blisko siebie – w tej samej miejscowości, gminie lub w różnych, ale nieodległych od siebie miejscowościach. Jedna piąta (20%) wskazuje, że ich najbliżsi krewni są rozproszeni po Polsce, a siedmiu na stu (7%) – że po świecie. Zarówno od poprzedniego pomiaru w 2013 roku, jak i na przestrzeni ostatnich 20 lat niewiele się w tej kwestii zmieniło – większość rodzin była i nadal jest skoncentrowana terytorialnie.

CBOS

RYS. 1. Które z poniższych określeń najlepiej charakteryzuje Pana(i) rodzinę?

* Rodzice, teściowie, dorosłe dzieci, moje rodzeństwo, rodzeństwo współmałżonka, dziadkowie, wnuki

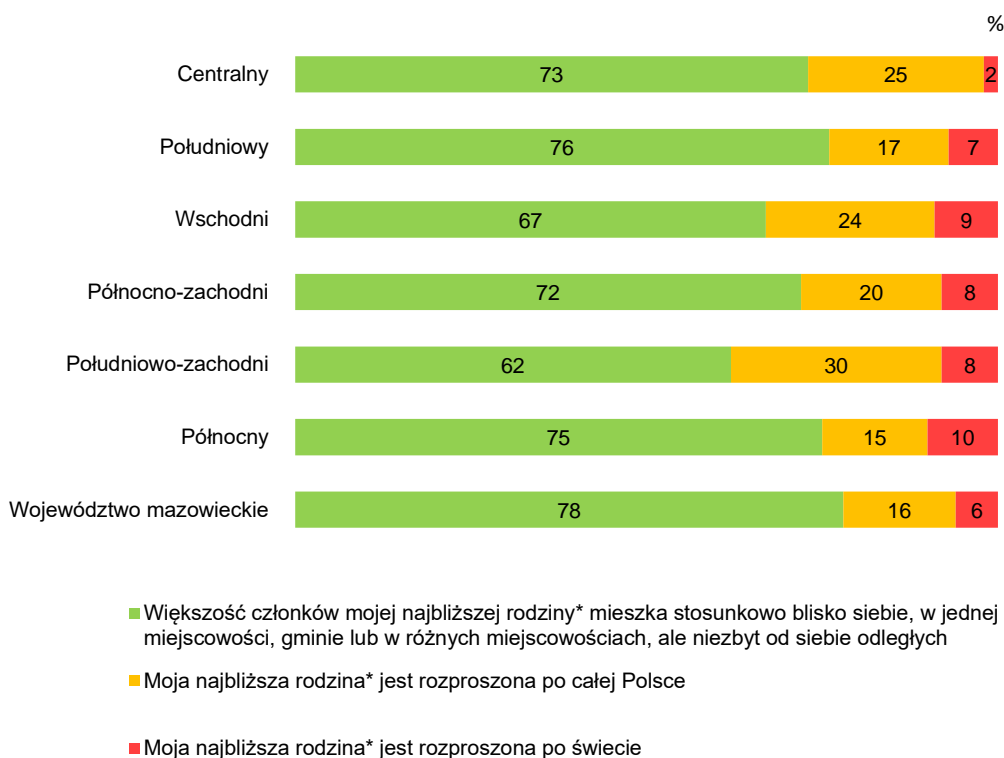
** O braku bliskiej rodziny mówiło w 1999 roku 6 osób, w 2003 roku – 9 osób, w 2007 roku – 7 osób, w 2013 roku – 4 osoby, a w 2019 roku – 6 osób

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (345) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 lutego 2019 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

O terytorialnej koncentracji swojej rodziny częściej niż przeciętnie mówią badani mający poniżej 45 lat i mieszkańcy województwa mazowieckiego, z kolei o rozproszeniu – respondenci z regionu południowo-zachodniego i wschodniego (w mniejszym stopniu również centralnego, którzy akcentują jednak głównie rozproszenie po Polsce), a także mający 55 lat i więcej, znajdujący się w złej sytuacji materialnej oraz mieszkający w największych miastach.

CBOS

RYS. 2. Które z poniższych określić najlepiej charakteryzuje Pana(i) rodzinę?

* Rodzice, teściowie, dorosłe dzieci, moje rodzeństwo, rodzeństwo współmałżonka, dziadkowie, wnuki

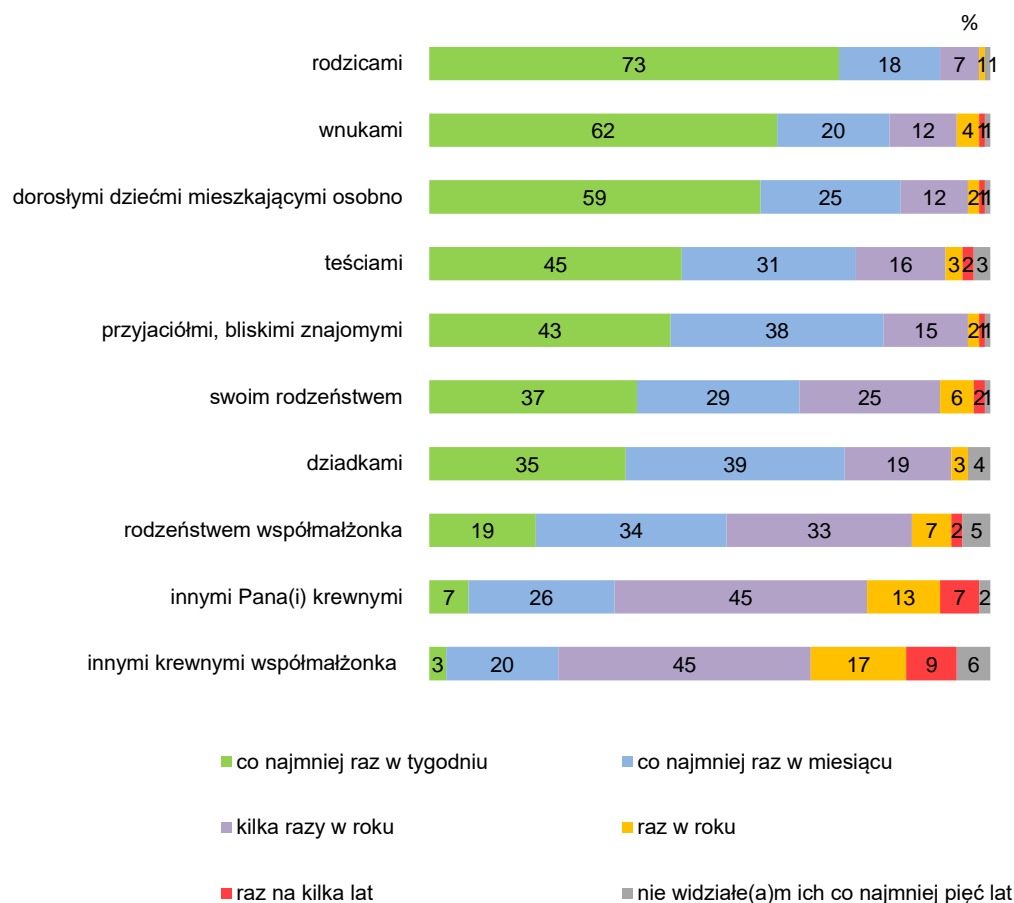
SPOTKANIA

Większość Polaków utrzymuje intensywne kontakty z członkami najbliższej rodziny. Najczęstsze są spotkania z rodzicami, które co najmniej raz w tygodniu deklaruje blisko trzy czwarte ankietowanych (73%). Sześciu na dziesięciu badanych przynajmniej raz na siedem dni widuje się z wnukami (62%) i niemal tyle samo – z dorosłymi dziećmi mieszkającymi osobno (59%). Częste, choć mniej intensywne, są także kontakty osobiste z teściami (co najmniej raz w tygodniu spotyka się z nimi 45%), przyjaciółmi i bliskimi znajomymi (43%), rodzeństwem (37%) oraz z dziadkami (35%), przy czym z tymi ostatnimi znaczna część respondentów widuje się raz w miesiącu (39%). Rzadsze są

spotkania z rodzeństwem współmałżonka – minimum raz w tygodniu uczestniczy w nich blisko co piąty ankietowany (19%, co najmniej raz w miesiącu – 34%, a kilka razy w roku – 33%). Na tym tle sporadyczne są spotkania z dalszymi krewnymi.

CBOS

RYS. 3. Jak często widuje się Pan(i) z:

* Deklaracje badanych, którzy mają: rodziców (629 osób), wnuki (332), dorosłe dzieci mieszkające osobno (416), teściów (430), własne rodzeństwo (854), dziadków (273), rodzeństwo współmałżonka (639), innych własnych krewnych (908), innych krewnych współmałżonka (685), przyjaciół (942) i utrzymują z nimi przynajmniej sporadyczne kontakty. Pominięto tych, którzy nie mają poszczególnych członków rodziny lub mają, ale nie wiedzą, co się z nimi dzieje

W stosunku do wyników sprzed sześciu lat obserwujemy niewielką intensyfikację kontaktów z rodzicami, dorosłymi dziećmi mieszkającymi osobno oraz z dziadkami, natomiast zmniejszyła się częstotliwość spotkań z rodzeństwem i dalszymi krewnymi.

TABELA 1

Jak często widuje się Pan(i) z:	Deklaracje częstości spotkań*														
	co najmniej raz w miesiącu					kilka razy w roku, ale nie rzadziej niż raz w roku					raz na kilka lat lub rzadziej				
	'99	'03	'07	'13	'19	'99	'03	'07	'13	'19	'99	'03	'07	'13	'19
	w procentach														
rodzicami	88	88	91	87	91	11	10	7	10	8	1	2	1	3	1
wnukami	-	82	86	82	82	-	16	13	15	16	-	2	1	3	2
przyjaciółmi, bliskimi znajomymi	83	84	83	82	81	14	14	17	16	17	3	2	0	2	2
dorosłymi dziećmi mieszkającymi osobno	89	80	81	81	84	10	17	17	16	14	1	3	1	3	2
teściami	79	75	76	75	76	17	21	20	19	19	4	4	2	6	5
swoim rodzeństwem	67	67	68	71	66	28	29	27	25	31	5	4	3	4	3
dziadkami	-	65	68	69	74	-	31	29	25	22	-	4	2	6	4
rodzeństwem współmałżonka	54	48	52	52	53	36	43	41	40	40	10	9	4	8	7
innymi Pana(i) krewnymi	34	30	37	38	33	52	58	53	54	58	14	12	8	8	9
innymi krewnymi współmałżonka	25	23	29	28	23	55	61	55	57	62	20	16	12	15	15

* Deklaracje osób, które mają wymienionych członków rodziny i utrzymują z nimi przynajmniej sporadyczne kontakty (zob. uwaga do rysunku 2). W 1999 roku nie pytaliśmy o relacje między dziadkami i wnukami

Intensywność kontaktów uzależniona jest przede wszystkim od tego, gdzie mieszka większość członków rodziny. Większe ich natężenie deklarują na ogół osoby, których rodzina jest skoncentrowana terytorialnie, niż ci, których bliscy są rozproszeni. Zauważalny jest również wpływ miejsca zamieszkania. Badani z dużych i największych miast rzadziej od pozostałych spotykają się z rodzicami, rodzeństwem (swoim i współmałżonka), a także z dziadkami i teściami. Kontakty z tą ostatnią kategorią bliskich najczęściej deklarują mieszkańcy wsi i małych miast. Jeśli chodzi o spotkania z mieszkającymi osobno dziećmi, *in plus* wyróżniają się mieszkańcy największych ośrodków, natomiast *in minus* – badani z miast średniej wielkości.

TABELA 2

Deklaracje częstych i regularnych spotkań (minimum raz w tygodniu) z poszczególnymi członkami rodziny w zależności od terytorialnego rozproszenia rodziny

Jak często widuje się Pan(i) z*:	Które z poniższych określeń najlepiej charakteryzuje Pana(i) rodzinę?		
	Większość członków mojej najbliższej rodziny** mieszka stosunkowo blisko siebie, w jednej miejscowości, gminie lub w różnych miejscowościach, ale niezbyt od siebie odległych	Moja najbliższa rodzina** jest rozproszona po całej Polsce	Moja najbliższa rodzina** jest rozproszona po świecie
	w procentach		
rodzicami	77	54	65
wnukami	71	50	41
dorośliymi dziećmi mieszkającymi osobno	69	42	29
teściami	48	28	47
swoim rodzeństwem	43	23	17
dziadkami	36	29	44
rodzeństwem współmałżonka	22	9	14
innymi Pana(i) krewnymi	8	3	6
innymi krewnymi współmałżonka	3	2	4

* W analizach pominięto tych, którzy nie mają poszczególnych członków rodziny lub mają, ale nie wiedzą, co się z nimi dzieje

** Rodzice, teściowie, dorosłe dzieci, moje rodzeństwo, rodzeństwo współmałżonka, dziadkowie, wnuki

TABELA 3

Deklaracje częstych i regularnych spotkań (minimum raz w tygodniu) z poszczególnymi członkami rodziny w zależności od miejsca zamieszkania

Jak często widuje się Pan(i) z*:	Miejsce zamieszkania				
	wieś	miasto			
		do 19 999	20 000 – 99 999	100 000 – 499 999	500 000 i więcej ludności
w procentach					
rodzicami	76	76	73	66	59
wnukami	65	67	57	65	64
dorośliymi dziećmi mieszkającymi osobno	62	63	50	58	67
przyjaciółmi, bliskimi znajomymi	44	46	42	39	48
teściami	55	52	32	30	33
swoim rodzeństwem	44	38	33	27	25
dziadkami	38	38	33	31	32
rodzeństwem współmałżonka	24	28	12	9	11
innymi Pana(i) krewnymi	9	12	5	2	6
innymi krewnymi współmałżonka	5	4	1	0	4

* W analizach pominięto tych, którzy nie mają poszczególnych członków rodziny lub mają, ale nie wiedzą, co się z nimi dzieje

BLISKIE RELACJE

Ogromna większość badanych (95%) utrzymuje bliskie, przyjacielskie relacje z co najmniej jednym członkiem rodziny – przeciętnie z około siedmioma (średnia=7,18). Trzech na stu (3%) nie jest w zażyłym kontakcie z żadnym krewnym. W ciągu ostatnich sześciu lat skala bliskich kontaktów w ramach rodziny nie zmieniła się znacząco.

CBOS

RYS. 4. Z iloma osobami z rodziny utrzymuje Pan(i) bliskie, przyjacielskie, zażyłe kontakty?

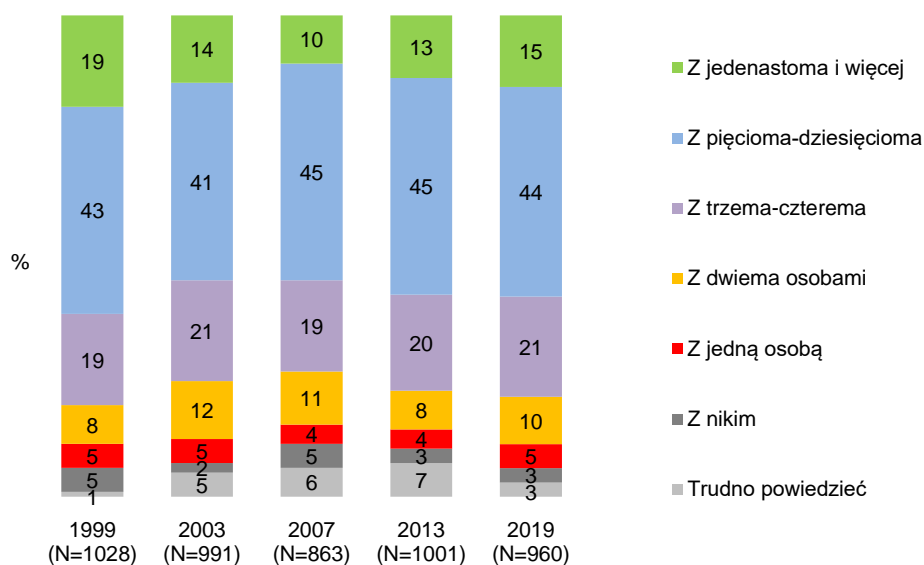

TABELA 4

Z iloma osobami z rodziny utrzymuje Pan(i) bliskie, przyjacielskie, zażyłe kontakty?

Średnia liczba przyjaciół w rodzinie

	1999 (N=1028)	2003 (N=991)	2007 (N=863)	2013 (N=1001)	2019 (N=960)
Średnia liczba przyjaciół w rodzinie	7,90	6,77	6,65	7,29	7,18

Przeciętnie najczęściej przyjacielskich kontaktów w ramach rodziny mają mieszkańcy wsi i największych miast (półmilionowych i większych), ludzie identyfikujący się z prawicą oraz uczestniczący w praktykach religijnych raz w tygodniu, natomiast najmniej – respondenci znajdujący się w złej sytuacji materialnej, niezaangażowani religijnie, mieszkający w dużych miastach (liczących 100 000 – 499 999 ludności). Osoby o niskim statusie ekonomicznym (źle oceniające swoją sytuację materialną, uzyskujące dochody *per capita* poniżej 900 zł), a ponadto mające od 55 do 64 lat relatywnie najczęściej spośród ankietowanych w ogóle nie mają bliskich relacji z członkami rodziny.

OKAZJE DO SPOTKAŃ

Polacy najczęściej spotykają się z rodziną z okazji świąt kościelnych (w zależności od święta takie spotkania deklaruje od 89% do 95%) oraz na uroczystościach rodzinnych, takich jak chrzciny, pierwsza komunია, ślub, pogrzeb (96%) lub imieniny i urodziny (89%). Ośmiu na dziesięciu deklaruje również spotkania bez specjalnej okazji (81%) lub w zwykłe weekendy (81%). Dwie trzecie (68%) spędza czas z bliskimi zazwyczaj w długie weekendy, w trakcie wakacji i urlopów. Rzadziej okazjami do spotkań rodzinnych są: Nowy Rok (58%), sylwester (43%) – których to popularność w tym względzie jeszcze zmalała w ostatnich sześciu latach – a najrzadziej święta państwowe (27%). Przeciętnie Polacy wykorzystują do spotkań z bliskimi 9 z 12 okoliczności, o które pytaliśmy.

CBOS

RYS. 5. Z jakiej okazji zazwyczaj spotyka się Pan(i) z rodziną? Czy są (jest) to:

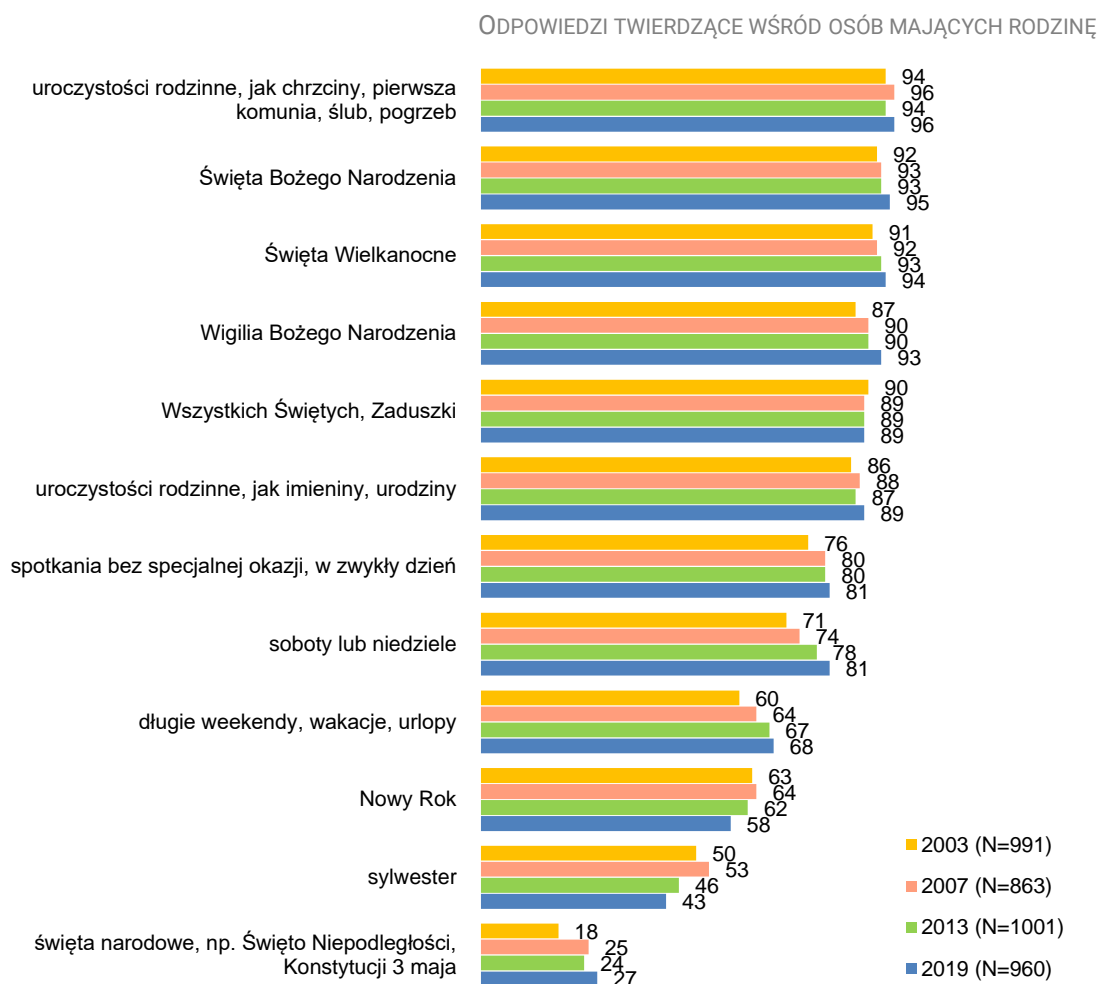

TABELA 5

Z jakiej okazji zazwyczaj spotyka się Pan(i) z rodziną?	2003 (N=991)	2007 (N=863)	2013 (N=1001)	2019 (N=960)
Wartość wskaźnika spotkań rodzinnych	8,69	8,85	9,01	9,07

Więzi rodzinne w Polsce cechują się dużą siłą i stabilnością. Wpływa na to nie tylko terytorialna koncentracja, która jest charakterystyczna dla większości rodzin w naszym kraju, ale również powiązana z tym, utrzymująca się na wysokim poziomie częstotliwość spotkań z bliskimi oraz skala zażyłych, przyjacielskich relacji między krewnymi.

Opracował

Michał Feliksiak